

Jan Tarman

Milost

Zbudila sem se, ne da bi premaknila en sam prst. Odprla sem oči in prisluškovala. Šogun je še spal. Le komaj opazno dviganje in spuščanje prsne ga koša je pričalo o tem, da je živ, njegovo dihanje ni vzbudilo niti šuma.

V sobi je bilo malo predmetov. Poleg futona je na tleh počivala nizka talna svetilka iz bambusa in riževega papirja, še nekoliko bliže steni pa je bila razprostrta polprosojna pregrada, za katero sem se lahko preoblekla. V ozki stenski niši, kjer mi je šogun dovolil postaviti rožo, je stalo eno samo steblo orhideje. Sprva sem si želela posaditi majcen bonsaj, ker me je spominjal na mamó, vendar je šogun odvrnil, da je drevesce preveč umazano za spalne prostore. Še zdaj se spomnim klofute, ki mi jo je odmeril takrat, da bi me kaznoval za nespametnost.

Vijoličasto moder somrak, ki je pritekal skozi veliko drsno steno, je naglo bledel in se spreminjal v belino dneva. Previdno sem vstala. Brez glasu sem se odela v kimono in se odpravila v malo stransko sobo, kjer sem šogunu pripravljala jutranji čaj. Tiho sem zastrla sobico z okvirjem preprostih drsečih vrat in pokleknila pred čajno mizico. Sobica je bila zelo majhna. Le uborno okence, ki je skozi debel povoščen papir prepuščalo senčnato igro oblakov in sonca, me je opominjalo, da svet zunaj ni povsem izginil in da na njem nisem sama.

Za čaj si vzamem čas. Vrelo, pridušeno sikajočo vodo nadvse pazljivo zlijem v čajnik, počakam, nato jo iz čajnika prelijem v skodelo za ohlajanje.

Ko se voda počasi hladi, si na usta naneseš rdečilo. Šogunu sem všeč z rdečimi ustnicami. Vsakič, ko sem se ličila, sem se spomnila na mamo in na to, kako je bila lepa. Ob spominu, kako se je vsako jutro ličila pred ogledalom, sem morala paziti, da ne bi jokala in si razmazala rdečila. Zajokala sem. Da mi solze ne bi kanile na kimono, sem jih brisala s prsti in jih oblizovala, da jih šogun ne bi opazil in me kaznoval. Šogun je preziral solze.

Ko sem prinesla čaj v šogunovo sobo, me je že čakal sedeč na sredini prostora. S koleno, spodvitimi pod trup, in z vzravnanim hrbtom je spominjal na kip v kimonu.

“Vaš čaj, san.” Priklonila sem se mu in mu podala čašo iz temnega lesa.

Šogun je čašo v rokah trikrat obrnil in nato miže napravil prvi požirek. Minilo je nekaj grozljivih trenutkov, ko nisem bila prepričana, ali mu je čaj všeč ali ne, nato pa je bil moj trud nagrajen s tihim izdihom nadzorovanega ugodja, ki mi ga je naklonil, kadar sem čaj dobro pripravila.

Negibno sem ga opazovala, ko je užival v pijaci, in čakala. Šogun je dvignil čašo z obema rokama in si zлил še zadnje, najkvalitetnejše kapljice po grlu. Nato jo je odložil predse.

“Si jokala?”

Njegovi očesi sta kot dva okrutna ledena okruška vrtala naravnost vame. Spodnja ustnica mi je zadrgetala, ko sem poskušala spregovoriti. Vedela sem, da me bo kaznoval, če priznam, a je bilo bolje povedati resnico. Šogun je vedno vedel.

“Da, san.”

Zaprta sem oči, pričakujoč klofuto. Ki je ni bilo. V strahu sem odprla oči v pričakovanju, da je šel po šibo, vendar tega ni storil. Njegove oči so se zožile na besne sive reže, udarca pa ni bilo od nikoder.

“Pospravi. Lahko greš.”

Nato je vstal in odšel. Preostali del dneva sem bila kot duh. Tavalala sem po palači in njenih mnogih nadstropjih, se umikala samurajem in se priklanjala in bila nevidna za vse in vsakogar. A le do večera, ko sem se morala znova zglasiti v šogunovih prostorih in pred spanjem opraviti svoje dolžnosti.

Danes sem se odpravila na vrt, ki je obkrožal palačo. Bil je čudovit in dvignjen in poln cvetočih češenj, ki jih je kot svilo kodral mehki veter. Cvetovi so v vrtinčastih zavesah snežili na tla in jih popolnoma prekrili, tu in tam, ko je potegnil veter, pa so se vzdignili kot mogočno rožnato morje. Sedla sem na klopico pod mojo najljubšo češnjo, saj se mi je zdelo, da lahko od tam vidim ves svet. Z bližnje veje se je odtaknil cvet in se ujel v moje lase – prišla sem ga v roko, malo okroglo nežno ladjico, še lesketavo od rose, in ga pred vetrom skrila v naročju.

Pod mano se je širilo šogunovo mesto. Tam so se dvigali templji z rdečimi strehami in vrati, gosto obraščeni z nasadi bambusa in mnogoteri kot vojščaki. Do njih so bile speljane zavite potke, ki so spominjale na gorske prehode, okrašene s kamni in zelenim mahom. Na njih ni bilo videti niti ene cvetlice, ki bi lahko izmaknila pozornost in premotila spokojnost na poti do posvečenih prostorov. Vrtovi so v objemu javorjev in brez varovali izbrano razpostavljeno skalovje, slapiče in ribnike z umetelnimi mostiči in brvmi ter preproste paviljone, ki so bili po mestu posejani naključno kot snop vrženih semen. Med vsemi najštevilnejše pa so bile zagotovo čokate, v nebo dvigajoče se lesene pagode. S svojimi sorazmerno ožajočimi se nadstropji in umetelnimi strešnimi zavihki so mestne vrhove povezale v lahno valujočo kupolo, ki se je v daljavi blago zlivala z ozadno pokrajino hribov, gozdov in gora.

Kot vsak dan sem najprej opazovala češnjeve cvetove in pogrešala družino. Očeta, mamo, malo sestrico. Jih bom še kdaj uzrla? Da bi ustavila jok, ki mi je silil na lica, sem si koticke oči otrla z globokim rokavom kimona. Posmrknila sem in začela hkrati najljubši in najtežji del dneva. Nekega dne sem se namreč ustrašila, da bi mi po dolgih letih ujetništva spomini na ljubljene lahko zbledeli v pozabo. Zato sem nanje mislila vsak dan. In da bi si njihove obraze kar najbolj vtisnila v spomin, sem najkrčeviteje mislila na tistih nekaj njihovih lastnosti, ki jih nikdar ne bi hotela pozabiti.

Mama je imela prelepe lase, ki jih je vedno spela v lično figo na temenu. Vanjo je vtaknila ravne paličice, ki so lase držale skupaj, in jih vzela ven le, kadar je ravnala zbolele bonsaije in pri tem so se ji lasje spustili na obraz. Oče je pravil, da sem s spušenimi lasmi izrezana mama. "Tamei, ti boš igralka v Osaki," mi je takrat govoril z ljubečo pozornostjo. "Ti boš igralka v ošaškem gledališču."

Ko sem se spomnila njegovih besed, me je zajel val neznosne bridkosti. Oh, igralka sem bila že dobra. Navsezadnje sem vsak dan nosila čaj morilcu v posteljo in potvarjala nasmeh, ko si me je vzemal, kadar koli je želel. Igralka sem bila že dobra. Le ne tiste vrste, kot sem si želela.

Ko sem razmišljala o očetu, sem se vedno spomnila na njegovo neobrito lice. Kako toplo je bilo in prijetno na dotik. Kot gozdno zavetišče. Moja sestrica pa je dobila mamine lase. Fine, svetleče, črne in svilnate. Nadvse rada sem se spominjala, kako sem jo nekega jutra krtačila v čebru z vodo in milnico, ona pa se je igraje upirala in skušala prijati krtačo s svojimi malimi otroškimi ročicami. Niti teden pozneje so prišli šogunovi vojaki in me odpeljali. Družine nisem videla nikoli več. Samo upala sem lahko, da so še živi.

Zvečer sem se trepetajoč odpravila nazaj v utrdbo. Potihem sem stopala prek vadilnice, kjer je šogun vadil karate. Skozi neprosojen papir pregradne stene sem lahko slišala stoke bolečine in pokanje njegovega kimona od silnosti njegovih udarcev. Šogun je posebej rad vadil na ljudeh. Po navadi jih je pobral po vaseh, tako kot mene, ali pa iz temnic, kjer so čakali razsodbe za kak manjši zločin. Včasih jim je dal palice, da so se lahko bolje branili. Te je skoraj vedno ubil.

V spalnici sem se postavila v sedeč položaj in čakala. Čez nekaj časa je iz hodnika pripotoval odmev težkih korakov.

Prihaja.

Mama, oče, pomagajta mi.

Čaj je nastal nekoliko prevroč. V hladilno posodo sem ga nalila malce prehitro in keramika ni mogla vsrkati toliko toplote naenkrat. V strahu sem posodo objela z rokami, da bi se nekaj toplote preneslo na moje dlani in tako rešilo čaj. Peklo je, a sem potrpehla. Šogun je bil dobre volje, zato nič ni smelo iti narobe. Natrosila sem čajnih lističev v čajnik in jih pazljivo prelila z vodo iz skodele za hlajenje, tako da so bili čisto potopljeni. Včeraj me ni tepel toliko kot po navadi. Potrpeti sem morala le kakšen bolj grob poteg za lase ali trd prijem za čeljust, če mu nisem gledala v oči. To je bila moja napaka in lahko sem bila hvaležna, da me ni bolj kaznoval. Mama me je vedno učila hvaležnosti. "Vedno se zahvali, tudi za najmanjše stvari," je rada pravila. Oboževala sem njen lepi glas. "Vedno reci hvala. In videla boš, da bo to k tebi privabilo same lepe stvari." Z belim pudrom sem si prekrila modrico na čeljusti, ki mi jo je pustil šogunov prst. Hvala, sem si šepetala sama pri sebi in zadrževala jok. Hvala.

"Čaj je dober," je rekel, ko ga je prvič pokusil.

To je bilo prvič, da me je pohvalil.

"Hvala, san."

"Prosim."

Ko je izpil čašo, jo je odložil in se dvignil na noge. Ker nisem dobila dovoljenja, da lahko vstanem, sem obsedela na tleh in gledala v steno.

"Poglej me."

S strahom v očeh sem obrnila glavo navzgor in ujela njegov teman pogled.

"Želim si, da se mi pridružiš v sobi za obglavljanje." Na pol poti do vrat je postal in se obrnil. "Če boš jokala, ti bom izdril oči. Razumeš?"

"Da, san."

Soba za obglavljanje je bila najstrašnejši prostor v utrdbi. Tatami v njej so menjali dnevno, vsake toliko sem videla, kako so jih odnašali, prepojene s krvjo. V sobi sta bila le dva kosa pohištva, in sicer lesen prestol na dvignjenem podiju, od koder je šogun sejal pravico, in mala lesena klada, kamor je žrtev ob obsodbi naslonila vrat, da so ga lahko presekali. Najbolj strašljiva pa sta bila dva samuraja rablja, ki sta v zastrašujočih oklepih in maskah, ki sta jima pokrivali spodnji del obraza, spuščala ljudi noter in jih na šogunov ukaz pokončala.

Šogun se je v svojem črnem kimonu usedel na prestol.

“Poleg,” je pomignil.

Prestrašeno sem se postavila zraven njega. Samuraja rablja sta nepremično stala pred drsnimi vrati, skozi katera so pripeljali ujetnike. Njun prsni oklep iz zlato lakiranih ploščic, povezanih z rdečimi svilenimi vozli, se je zlovešče lesketal, njune orokavičene roke so počivale na ročajih dolgih, ozkih katan. Njuna od mask zasenčena pogleda nista dajala niti najmanjšega vtisa, da sta zaznala mojo prisotnost.

Šogun je napravil kretnjo. “Pa začnimo. Kdo je prvi?”

“Tat školjk, san,” se je oglasil eden od samurajev rabljev. Njegov glas je bil pod masko presenetljivo človeški. “Kradel je in bil zasačen.” Skozi drsna vrata sta privedla majhnega možakarja s slamnikom v rokah. Obotavljivo in drhteče se je postavil pred klado, njegove oči so živčno švigale na vse strani.

“Kaj imaš povedati v svoj zagovor?” je hladno spregovoril šogun.

Takoj ko je možakar začel govoriti, sem vedela, da je pogubljen. Potil se je in stiskal slamnik, da mu je skoraj pritekla kri izpod nohtov, in lagal. Če šogun česa na svetu ni prenesel, so bili to lažnivci. Sovražil jih je še bolj kot upornike. Nekoč pred mano je bila pri šogunu še ena, šogunu neznansko ljuba izredna lepota. Nekega dne je razbila čajnik in se mu o tem v strahu zlagala. Šogun jo je vrgel psom, ne da bi trenil z očesom. Laž te je v njegovi trdnjavi spravila v grob hitreje kot kar koli drugega. Ne glede na položaj.

Tatu školjk je dal obglaviti. Prav tako tatu piščanca za njim, šiviljo, ki je podeželskemu vazalu površno sešila kimono, upornika s celo družino, cesarjevega odposlanca in še dva upornika, moškega in žensko. Vedela sem, da me bo tepel, če bom pogledala stran, ko bodo z ramen nesrečnikov odbijali glave, zato sem mižala z mislimi. Kmalu sem povsem otopela.

“Kdo je naslednji?” je poizvedel šogun.

Skozi platno drsnih vrat so se videli obrisi na razsodbo čakajočih ljudi. Na pogled jih je bilo še veliko.

“Dva upornika s svojimi otroki. Širili so nezadovoljstvo med ljudmi. Hujskali k uporu.”

Pri besedi *otroci* sem začutila, kako so se mi v očeh nabrale solze. Molila sem, da šogun ne bi opazil. Samuraja rablja sta odstrnila vrata. V sobo je vstopil na smrt prepaden moški z ženo, ki je k sebi krčevito stiskala dva otroka. Mlajši fantek je verjetno komajda shodil, punčka, ki je bila leto ali dve starejša, pa me je s svojimi lepimi črnimi lasmi tako močno spominjala na sestrico, da me je zbolelo. V blaženi nevednosti bi se otročka skorajda lahko smehljala, ko sta vstopila skozi vrata, če ne bi strah iz staršev vel v tako bolešno gostih valovih, da je napolnil prostor do zadnjega kotička.

“Kaj imate povedati v svoj zagovor?” je zdolgočaseno zleknjen v prestolu velel šogun.

Možakov lomeči glas je segal do srca. “Dobri šogun. Moledujem za življenje svojih dveh otrok.” Ženska je le zrla v šoguna, ihtela brez glasu in stiskala otroka k sebi kot medvedka. Možakar se je tresoč spustil na kolena, da bi pokazal svojo ponižnost. Tudi ženska je sledila njegovemu zgledu in na njuna majcena kolena prisilila tudi svojo punčko in fantka. Samuraja rablja sta stala zraven kot dve prikazni. “Prosim, dobri šogun. Moledujem vas.”

Šogunove oči so bile hladne kot počasna smrt. Iz njegovega pogleda sem razbrala njegov odgovor, še preden je spregovoril z najbolj neusmiljenim in trdim glasom, kar jih je. “Volčji mladič je še vedno volk, mar ne?” Možakov obraz je ob tem popolnoma prebledel, izmed ženskinih ustnic pa je ušel tih krik. “In ko bo odrasel, se bo prav tako kot vse gozdne zveri kradel k ovcam v ogrado.” Šogun se je nagnil s prestola, kotički ust so mu okrutno potrzavali. “Uporniki ste vsi enaki. Požigate zaloge, ubijate moje vojake, potem pa jokate za milost. Gnusite se mi.” Naveličano se je nagnil nazaj na naslonjalo in zavrtil zapestje z malomarno kretnjo. “Usmrtite jih.”

“Ne!”

V sobi je v trenutku zavladala hromeča tišina. Začutila sem lahko, kako je šogun zlovešče počasi obrnil glavo in me zaklenil s pogledom. Možak in njegova družina so vsi z enakimi izrazi na obrazih odprtih ust zijali vame. Še samuraja rablja sta otrpnila in se pod maskama zazrla naravnost vame.

Sem jaz zakričala? Sem bila to res jaz?

Polna smrtnega strahu sem se ozrla k šogunu. Njegov pogled je ledenel iz trenutka v trenutek. Lahko sem čutila bridke solze, ki so se mi ulile po licih in razmazale šminko, drle so kot dva potoka in nisem jih mogla ustaviti. Jaz le . . . nisem prenesla misli, da bi jih ubili. Ne njihove male punčke, ki me je tako zelo spominjala na sestrico.

Trenutek tišine se je razvlekel do takih razsežnosti, da se mi je zdel kot brezkončen nečloveški krik.

Šogun je vstal.

“To sta moja starša!” sem zakričala in si pokrila usta s kimonom. Nisem mogla pustiti, da bi jih ubil. “To sta moja starša, ne poškoduj ju,” sem ponovila, šibkeje skozi tkanino.

O, bog, lagala sem mu. Lagala sem šogunu v obraz. Hromeči preplah je že drvel na površje in začutila sem, kako se mi v želodcu dviga bruhanje.

Šogun me je gledal dolg, pogubno hladen trenutek. “Starša?” je ponovil in pokazal na upornika, ki sta z otroki klečala na tleh.

Ženska si je prva nekoliko opomogla od šoka in sprevidela mojo ukano. “Hčerka!” je zakričala polna upanja in stegnila tresoče se roke proti meni. “Hčerka!” Mož je samo presunjeno gledal vame, kot da ne more verjeti svojim ušesom.

“Ja,” sem zahlipala in se brez moči sesedla na tla.

“In to sta tvoja sestra in brat?”

“J-ja,” sem jokala in ga gledala v oči proseč milosti.

Šogun je stal in me gledal jokati. Ženska z otroki je hlipala z mano in stiskala otroke k sebi. Pretekkel je trenutek. In nato še eden.

“Dobro,” je naposled rekel šogun in pomignil z roko. “Odpeljite jih.”

Cmok groze se mi je zataknil v grlu. Jim bo prizanesel? Tudi mož in ženska nista mogla verjeti očem. Samuraja rablja sta bila enako presenečena kot skoraj usmrčeni.

“Odpeljite jih,” je nepotrpežljivo odsekal šogun in zamahnil z roko, da je njegov kimono zavalovil v zraku kot črna zavesa. “Nastanite jih v sobo za goste. Tamei jih lahko obišče kasneje.”

Samuraja rablja sta šokirana starša in njuna otroka odvedla iz sobe.

Lagala sem šogunu. Lagala sem mu. O, bog, če izve. Gledala sem ga v strahu, kot košuta volka, srce pa mi je razbijalo kot ponorelo. Z ničimer ni pokazal, da mi ne bi verjel. Sedel je nazaj na prestol in se dolgočaseno naslonil na naslonjalo. “Vi uporniki me dolgočasite. Kot zalega ste, ki nikoli ne izgine. Kot podgane. Vse bi vas bilo treba iztrebiti.”

“Da, san,” sem zašepetala in skušala obdržati cel glas. “Hvala, san.”

Šogun je zagodrnjal. “Kdo je naslednji? Opravimo že s tem.”

“Še en upornik. Tudi z družino.”

Šogun je pomignil z roko in samuraj rabelj je stopil k vratom. Takoj ko jih je odstrl in so v sobo vstopili mož, žena in njuna mlada hčerka, se mi je od groze stisnilo srce. Naenkrat nisem mogla več dihati in v glavi se mi je zvrtilo. Vse, kar sem lahko videla, so bile najbolj razpoznavne poteze vsakega izmed njih.

Staro neobrito lice.

Paličice v figi, ki sem jih tako pogosto videla ob bonsajih.
Črni, svilnati lasje.
Oče, mama in sestra.
Šogun se je naveličano presedel na prestolu. “Kaj imate povedati v svoj zagovor?”